

ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศภายในโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษาเขต 3

ศิริพรรณ ถาวรจักร*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศภายในโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษาเขต 3 ปีการศึกษา 2559 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากการใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย จำนวน 144 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .953 ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูมีความคิดเห็นต่อการนิเทศภายในโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษาเขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนิเทศภายในโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษาเขต 3 ไม่แตกต่างกัน 3) ครูที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนิเทศภายในโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษาเขต 3 ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ

ความคิดเห็น การนิเทศภายใน ครูปฏิบัติการสอน

บทนำ

การจัดการศึกษาหรือการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่มุ่งให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุดนั้น การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุดได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้คิดเอง ปฏิบัติเอง และมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลหรือแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย จนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้โดยครูเป็นผู้วางแผนร่วมกับผู้เรียน จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ กระตุ้น ทำท

* สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ให้กำลังใจ ช่วยแก้ปัญหา แลชี้แนะแนวทางการแสวงหาความรู้ที่ถูกต้องให้แก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล จึงเป็นงานที่ผู้บริหารการศึกษาและครูจะต้องกระทำอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยเฉพาะผู้บริหาร โรงเรียนต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการ ส่วนครูผู้สอนทำหน้าที่จัดการเรียนการสอน ให้กับผู้เรียน ดังนั้นจึงต้องมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ความสามารถและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรที่กำหนดขึ้น นอกจากนี้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตราที่ 47 และ 48 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบ การประกันคุณภาพภายนอก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 หน้า 23) และให้สถานศึกษาจัดให้มี ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยเป็นกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในวงการศึกษามีบทบาทอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา ให้บรรลุเป้าหมายและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุขได้ เพราะเป็นผู้ที่ก่อให้เกิด องค์ความรู้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและโลก นอกจากนั้นยังเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการสร้าง “คน” ให้มีคุณภาพอย่างมาก คนจะมีความคิดที่ดี มีวิธีการวิเคราะห์ห้อย่างถูกต้องและมีระบบระเบียบใน การปฏิบัติงาน ตลอดจนการพัฒนาบุคลิกภาพเชิงวิชาการ เชิงวิชาชีพ ซึ่งควรได้รับการปลูกฝัง อบรมจากครูผู้สอน บทบาทของครูในยุคใหม่ที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การสอนให้นักเรียนมี ความเก่ง เก่งคิด เก่งเรียน เก่งทำงานเป็นทีม โดยสอนให้ผู้เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้ผู้เรียน เรียนรู้วิธีคิด ดังพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้พระราชทานแก่นักศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษา พ.ศ.2508 ความตอนหนึ่ง “...ประเทศชาติของเราจะเจริญหรือเสื่อมลงนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการศึกษาของประชาชนเป็นสำคัญ ผลการศึกษาอบรมในวันนี้ถือเป็นเครื่องกำหนด อนาคตในวันหน้า ท่านทั้งหลายจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในเรื่องนี้ เพราะฉะนั้นเมื่อท่าน ออกไปเป็นครู ท่านต้องพยายามทำหน้าที่ของท่านให้สำเร็จโดยสมบูรณ์...”(สำนักเลขาธิการคุรุสภา ,2549, หน้า14)

ในปัจจุบันการปฏิบัติงานการพัฒนาศึกษาได้เจริญก้าวหน้าไปตามการเปลี่ยนแปลงของโลกตลอดเวลา เช่น การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรการเรียนการสอน การปรับปรุงความรู้ของสาขาวิชา ต่างๆให้ทันสมัย การปรับเปลี่ยนแนวคิดและการพัฒนาด้านการสอนของครู การออกแบบการ เรียนรู้ให้ตรงกับตัวชีวิต เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ มีกระบวนการในการทำงานและประพฤติ ปฏิบัติตนให้เป็นพลเมืองของโลกที่มีความรู้คู่คุณธรรม แต่ยังคงพบว่าผู้บริหาร ครูและบุคลากร

ทางการศึกษาบางคนยังไม่เปลี่ยนแนวคิด วิธีการให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่จะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุตามเป้าหมายข้าง ปัญหาดังกล่าวเราสามารถใช้นิเทศการเรียนการสอนเข้ามาช่วยแก้ไขได้ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกคนมีการพัฒนาการเรียนการสอนตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การนิเทศจึงมีความสำคัญที่จะช่วยให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมาย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่มีความสำคัญ และความจำเป็นของการนิเทศภายในที่มีผลต่อการพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนการสอนของครูในโรงเรียน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการนิเทศภายในโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน และแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนของผู้บริหารเกี่ยวกับการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสามารถนำข้อคิดเห็นของครูมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานการนิเทศภายในให้มีประสิทธิภาพ ปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ สำหรับผู้เรียนในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการนิเทศภายในโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการนิเทศภายในโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 โดยจำแนกตามเพศ และอายุ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
  - 1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูปฏิบัติการสอน ในโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในปีการศึกษา 2559 จำนวน 224 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในปีการศึกษา 2559 ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่าง ที่ประชากรจำนวน 144 คน คัดเลือกโดยการสุ่มอย่างง่าย ได้รับแบบสอบถามคืนที่สมบูรณ์และสามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด 144 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

2. เนื้อหาที่ใช้ในงานวิจัย คือ ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศภายในโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในขอบข่ายกระบวนการนิเทศภายใน 5 ด้าน คือ ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ด้านการวางแผนและกำหนดทางเลือก ด้านการสร้างสื่อเครื่องมือและพัฒนาวิธีการนิเทศ ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน และด้านการประเมินผลและรายงานผล

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจโดยประชากรในครั้งนี้อยู่ได้แก่ครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในปีการศึกษา 2559 จำนวน 224 คน โดยขนาดกลุ่มตัวอย่างของครูในโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี ได้จำนวน 144 คน ด้วยวิธีคัดเลือกโดยการสุ่มอย่างง่าย ประกอบด้วยครูในโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี ครูเพศหญิง จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 76 เป็นครูเพศชาย อีกจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 24 ครูส่วนใหญ่มีอายุสูงกว่า 45 ปี ขึ้นไป จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมาอายุน้อยกว่า 30 ปี จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 31 และมีอายุระหว่าง 30 - 45 ปี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 29

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อสอบถามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 แบ่งเป็น 2 ตอนประกอบไปด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 2 ข้อ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ เพศ และอายุ และแบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศภายในโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 5 ด้าน จำนวน 60 ได้แก่ ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ด้านการวางแผนและกำหนดทางเลือก ด้านการสร้างสื่อ เครื่องมือ และพัฒนาวิธีการนิเทศ ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการประเมินผลและรายงานผล

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์โดยผู้เชี่ยวชาญ ค่าดัชนีสูงกว่าหรือเทียบเท่ากับ 0.5 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และหาค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .953 ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามด้วยตัวเอง จำนวน 144 ฉบับ ประกอบด้วยระหว่างวันที่ 8 – 11 พฤษภาคม 2559 และนับวันและเวลาในการเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง จนได้รับแบบสอบถามคืน คิดเป็นร้อยละ 100 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทำการทดสอบสมมติฐาน โดยการทดสอบค่า (t-test) กับตัวแปรเพศ และการวิเคราะห์หาค่าความแปรปรวนทางเดียว (One - Way Analysis of Variance) กับตัวแปรอายุของครู

ผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นของครูต่อการนิเทศภายใน โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษาเขต 3 มีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก
2. ครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นในการนิเทศภายใน โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษาเขต 3 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน
3. ครูที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นในการนิเทศภายใน โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษาเขต 3 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศภายใน โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษาเขต 3 พบว่ามีประเด็นที่น่าสนใจ ที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การแสดงความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศภายใน โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษาเขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีความคิดเห็นในทุกด้านมาก เนื่องจากครูโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี ให้ความสำคัญกับการนิเทศภายในว่าเป็นหัวใจของการบริหารงานโรงเรียน มีการประชุมคณะกรรมการนิเทศภายในสถาน เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ แล้วนำมาวางแผนการนิเทศ สร้างสื่อ เครื่องมือ ที่ใช้ในการจัด

กระบวนการนิเทศเป็นการช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก แนะนำ ชี้แจง บริการ ร่วมมือ ปรับปรุง แก้ไข พัฒนากระบวนการนิเทศ และส่งเสริมสนับสนุนให้ครู ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง แก้ไขและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนสูงขึ้น ซึ่งจะต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมีส่วนร่วมและร่วมมือซึ่งกันและกันแบบกัลยาณมิตรระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ศรีจันทร์รัตน์ กันทะวัง, 2549, หน้า 1) ได้กำหนดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา โดยให้โรงเรียนมีมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา แล้วจึงทำการประเมินทั้งการประเมินภายในและการประเมินภายนอก เพื่อให้โรงเรียนพัฒนาคุณภาพตามที่พระราชบัญญัติกำหนดไว้ การนิเทศภายในจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่จะเป็นผู้แนะนำ ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาครูให้พัฒนาการศึกษา โดยยึดหลักการเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล การให้ครูกิดค้นการทำงานด้วยตนเอง แสวงหาความสามารถพิเศษ สร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองและไม่ควรมีพิธีรีตองในการนิเทศมากนัก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมจิตร อุดม (2549 , หน้า 27) ศึกษาการนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า มีการดำเนินการตามกระบวนการนิเทศภายในของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 5 ขั้นตอน ทุกขั้นตอนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกขั้นตอน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา ทองไทย (2549) ได้วิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า สภาพการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี มีการปฏิบัติงานครบทั้ง 5 ด้าน คือ การกำหนดผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายในโรงเรียน การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ การวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน การดำเนินงานตามแผนการนิเทศภายในโรงเรียน และการประเมินผลการนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงงานนิเทศภายใน มีการดำเนินการอยู่ในระดับมากทุกด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุระชัย ประดาศรี (2550) ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ต่อกระบวนการนิเทศภายใน วัดดูประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ต่อกระบวนการนิเทศภายใน เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ต่อกระบวนการนิเทศภายใน จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษาสูงสุดและประสบการณ์ในการทำงาน ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของครูในภาพรวมเห็นว่าการปฏิบัติอยู่

ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทั้ง 5 ด้าน พบว่า ครูมีการปฏิบัติการณ์เทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้วิจัยอภิปรายได้ดังนี้

1.1 ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ โดยภาพรวมและรายข้อครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจาก ส่วนใหญ่ครูเห็นด้วยกับการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ในทุกระดับชั้น รองลงมา ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล นักเรียนที่ไม่ผ่านจุดประสงค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ทั้งนี้อาจมาจากโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี มีการระดมความคิดของครู ในสถานศึกษาเพื่อค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา แล้วนำมาวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุที่ชัดเจนแล้วจึงจะนำไปสู่การนิเทศภายใน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กอบแก้ว กุมเรศ (2549 , หน้า ก) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดการนิเทศการสอนในโรงเรียนเครือข่ายมูลนิธิเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย พบว่าการเตรียมการจัดการนิเทศการสอนในโรงเรียนเครือข่ายมูลนิธิเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทยส่วนใหญ่มีการวางแผนเป็นแผนประจำปี โดยบุคลากรผู้ทำหน้าที่นิเทศการสอน ได้แก่ ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ การปฏิบัติการณ์เทศ พบว่าการนิเทศภายในของโรงเรียนขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่อำเภอ ท่าปลาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ครูมีความคิดเห็นต่อการประชุมปรึกษาของครู อาจารย์ และบุคลากรใน โรงเรียนเพื่อชี้แจงการปฏิบัติงานร่วมกันก่อนเปิดภาคเรียน มากที่สุด เพราะ โรงเรียนได้จัดประชุมทั้งก่อนปิดภาคเรียนและ ก่อนเปิดภาคเรียน อยู่เป็นประจำเพื่อแจ้งข่าวสารความเคลื่อนไหว ที่ครูควรทราบและปฏิบัติ แล เปิดโอกาสให้ ครูได้แสดงความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงพัฒนางานของโรงเรียนในภาคเรียนที่ผ่านมาและวางแผนการปฏิบัติงาน ในภาคเรียนต่อไป

1.2 ด้านการวางแผนการนิเทศและกำหนดทางเลือกโดยภาพรวมและรายข้อครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนใหญ่ครูเห็นด้วยกับการตั้งผู้นิเทศภายในโรงเรียนตามความเหมาะสมของโรงเรียน การจัดทำแผนการนิเทศภายในโดยคำนึงถึงปัญหา และความต้องการของครูผู้สอน เพื่อเป็นแนวทางกำหนดกิจกรรมและการปฏิบัติการณ์เทศภายใน โรงเรียน ทั้งนี้เนื่องมาจาก ครูเห็นความสำคัญของการวางแผนการนิเทศ อำนาจหน้าที่และบทบาทของผู้นิเทศภายในสถานศึกษาเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมานจิต พงษ์สนาม (2550 , หน้า ก) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานการนิเทศภายใน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 พบว่า โรงเรียนมีการดำเนินการนิเทศภายใน 4 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 2 การวางแผน การนิเทศทั้งในระดับโรงเรียนและระดับหมวดวิชาเพื่อกำหนดกรอบแผนงานนโยบายและโครงการนิเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับวิจัยของเที่ยงธรรม (2550 , หน้า ก) ได้วิจัยเรื่องการปฏิบัติการณ์

นิเทศ ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดอุดรธานี พบว่าโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีชั้น การวางแผนการนิเทศมีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการสร้างสื่อ เครื่องมือ และพัฒนาวิธีการนิเทศโดยภาพรวมและรายข้อครมมีความ คิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนใหญ่ครูเห็นด้วยกับการประชุมครู เพื่อชี้แจงแนวทางการสร้างสื่อและ เครื่องมือนิเทศที่สามารถนำไปใช้ได้จริงและพัฒนาสื่อต้นแบบให้สอดคล้องกับการนำไปใช้เพื่อ การนิเทศภายใน การจัดทำปรับปรุงสื่อ เครื่องมือนิเทศให้ทันสมัย ทั้งนี้เนื่องมาจาก การสร้างสื่อ เครื่องมือสำหรับใช้ในการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญ ผู้นิเทศ ควรมีการประชุมชี้แจงในการสร้างสื่อและเครื่องมือการนิเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่ เป็นอยู่ในปัจจุบัน ปรับปรุงแก้ไขแบบฟอร์มให้สอดคล้องที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดในแต่ละ กิจกรรมอย่างเหมาะสม สอดคล้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คุสิต คุมมงคล (2549) ได้วิจัย เรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศภายใน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาล สระบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศการศึกษาภายใน โรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาลสระบุรี ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของครูที่มีต่อ การนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดเทศบาลสระบุรี ในขอบข่ายกระบวนการ นิเทศภายใน 5 ขั้นตอนของสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาแห่งชาติ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง 4 ขั้นตอน ส่วนขั้นตอนที่อยู่ในระดับมากคือ การสร้างสื่อ เครื่องมือ และการ พัฒนาการนิเทศภายใน

1.4 ด้านการปฏิบัติการนิเทศโดยภาพรวมและรายข้อครมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนใหญ่ครูเห็นด้วยกับการมีดำเนินการนิเทศภายในตามปฏิทินการนิเทศภายใน รองลงมา ผู้นิเทศ ภายในมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บริหารนิเทศ ทั้งนี้เนื่องมาจากการดำเนินการนิเทศควรปฏิบัติตาม ปฏิทินที่วางไว้เพื่อความสะดวก รวดเร็ว และผู้นิเทศแล้วเสร็จตามวันเวลาที่กำหนด ในการนิเทศผู้ นิเทศควรมีการปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้นิเทศ เพื่อไม่ให้เกิดฉันทนจนเกินไป และผู้นิเทศมีการสร้างรู้ ความ เข้าใจแก่ครูในการดำเนินการนิเทศในแต่ละครั้งเพื่อครูจะได้นำไปปรับปรุงแก้ไขได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา ทองไทย (2549) ได้วิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการนิเทศภายใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า สภาพการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี มีการปฏิบัติงานครบทั้ง 5 ด้าน และด้านการดำเนินงานตามแผนการ นิเทศภายในโรงเรียน มีการดำเนินการดำเนินการอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการประเมินผลและรายงานผล โดยภาพรวมและรายข้อครมมีความคิดเห็นอยู่ใน ระดับมาก ส่วนใหญ่ครูเห็นด้วยกับการรายงานผลการวัดและประเมินผลต่อผู้บริหารสถานศึกษา

รองลงมา มีการวัดประเมินผลตามสภาพจริง ทั้งนี้เนื่องมาจาก การที่ครูเห็นความสำคัญของการวัด และประเมินผลในการนิเทศ เพื่อจะได้ทราบผลการดำเนินงาน อาจประเมินทั้งก่อน ระหว่าง และ หลังการนิเทศก็ได้ แล้วนำผลมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครู มีการรายงานผลการ ประเมินผลต่อผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราวัตร สุขเกษม (2549 , หน้า 30-33) ที่ได้สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินผลการนิเทศภายในสถานศึกษา พบว่าการนิเทศ ภายในโรงเรียนขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่อำเภอท่าปลาที่สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่ศึกษา ประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เพราะ การประเมินผลการ นิเทศส่วนมากโรงเรียนได้รวบรวมผลไว้เป็นเอกสาร ส่วนมากจะเป็นการประเมินผลการนิเทศทาง วิชาการในลักษณะการนิเทศและประเมินผลควบคู่กันไป งานในแต่ละช่วงแต่ละตอนอาจไม่ เหมือนกัน เช่นการประเมินผลจะมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อ การ วัดผล ประเมินผล การประเมินผลส่วนมาก เนื่องจาก กิจกรรมมีความหลากหลาย และการประเมิน กิจกรรมลักษณะเดียวกัน แต่ช่วงเวลาต่างกัน อาจใช้วิธีการ ประเมินแบบเดียวไม่ได้

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนิเทศภายใน โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจาก โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี มีการจัดการนิเทศภายในที่ครบถ้วนตรง ตามความต้องการของครูผู้สอน มีการชี้แจงให้ครูผู้สอนทั้งชายและหญิง ได้ทราบถึงการนิเทศ ภายในของโรงเรียนได้ทราบโดยทั่วถึงกัน ดังนั้น ครูชายและครูหญิงจึงมีความคิดเห็นต่อการนิเทศ ภายในโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี โดยรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุ ภาพ วาทีทอง (2551) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตคันทนา ยาว กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศ ภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตคันทนา ยาว กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพพบว่า ครูที่มี เพศต่างกันมีความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตคันทนา ยาว กรุงเทพมหานคร ในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมเพียง กุลละวณิชย์ (2552 , หน้า ก) ได้วิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศ ภายในของผู้นิเทศใน โรงเรียน มัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตแก้วปราการ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่าผู้นิเทศภายใน โรงเรียน มัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตแก้วปราการ มีวิธีการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศการศึกษาภายใน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการปฏิบัติในระดับมากเกือบทุกด้าน

ผู้นิเทศที่มีประสบการณ์ในการทำงานและเพศต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศ การศึกษาภายในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับวิจัยของ จินดา ทรัพย์เมฆ (2549) ได้ ศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของครูในการนิเทศภายในของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าครูมีความคิดเห็นในการนิเทศภายในของสถานศึกษา จำแนกตามเพศ โดยภาพรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. จากผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นการนิเทศ ภายในโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการนิเทศภายใน โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากครูผู้สอนได้รับความรู้ในเรื่องการนิเทศภายในสถานศึกษาไปพร้อมๆ กัน และมีการ ปรับปรุง พัฒนากระบวนการนิเทศในสถานศึกษาพร้อมกันจึงจำเป็นที่ครูและผู้นิเทศต้องดำเนินการ จัดทำการนิเทศภายในสถานศึกษาร่วมกันเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้อยู่ในระดับเดียวกันตาม นโยบายของฝ่ายการศึกษาและให้ตรงตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนด และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ เสถียร เทียงธรรม (2549 , หน้า ก) ได้วิจัยเรื่อง การนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่าการปฏิบัติงานการนิเทศ ภายในโรงเรียน มัธยมศึกษา รวมทุกชั้นตอนอยู่ในระดับมาก โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีระดับการปฏิบัติงานอยู่ใน ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละชั้นและรายข้อ พบว่าขั้นการสร้างขวัญและกำลังใจ ครูที่มีอายุ ต่างกันมีขวัญและกำลังใจ เกี่ยวกับความคิดเห็นการนิเทศภายในไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ โรงเรียนควรประเมินความต้องการของ ครูและคณะกรรมการในกลุ่มอย่างจริงจัง และควรจัดอบรมครูผู้สอนให้มีความรู้ความเข้าใจ กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน
2. การวางแผนและกำหนดทางเลือก ผู้บริหารควรจัดสรรงบประมาณ ให้เหมาะสมเพียงพอ เพื่อการนิเทศภายใน และควรให้ครูได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศภายในทุกชั้นตอน
3. การสร้างสื่อ เครื่องมือ และพัฒนาวิธีการนิเทศ ผู้บริหารควรให้การส่งเสริมการใช้ เครื่องมือที่หลากหลายมาใช้ในการนิเทศภายใน และควรปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนของการนิเทศครั้ง ก่อนให้เห็นอย่างชัดเจน
4. การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการ

ดำเนินการนิเทศภายในที่ปฏิบัติอยู่ให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องมากยิ่งขึ้นและเป็นไปตามความต้องการของครูและผู้นิเทศ เพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ

5. การประเมินผลและรายงานผล ให้มีความสำคัญกับเกณฑ์การประเมินผลและรายงานผล ให้เที่ยงตรงมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

กรมสามัญศึกษา. หน่วยศึกษานิเทศก์. (2551). แนวทางการนิเทศงานวิชาการภายใน โรงเรียน.

กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). คู่มือการปฏิบัติงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. กรมวิชาการ. (2549). คู่มือการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐาน การศึกษา

การนิเทศ. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

กิติมา ปรีดีดิถก. (2550). การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : อักษร

พิพัฒน์.

จรัส นองมาก และ บัญชา แสนทวี. (2549). การประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน : จากหลักการสู่ภาคปฏิบัติ. สงขลา : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา.

เจษฎา แชมประเสริฐ. (2549). การนิเทศภายในสถานศึกษา. (เอกสารประกอบการบรรยาย).

สมุทรปราการ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. ถ่ายเอกสาร.

_____. (2551). การนิเทศการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โสภณการพิมพ์.

ซารี มณีศรี. (2549). การนิเทศการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาการ.

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2553). การบริหารและการนิเทศภายใน. พิมพ์ครั้งที่ 2. ปัตตานี :

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

นิเวศน์ คิดยาว. (2550). ความต้องการการนิเทศการศึกษาของครูผู้สอนเกี่ยวกับงาน วิชาการ

ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา

จังหวัดสุรินทร์. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิต

วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นิตยา ทองไทย. (2549). สภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหาร

- การศึกษา).กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- มงคล ต้นตมุลิก. (2554). ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษาใน กรุงเทพมหานคร. ปรินูญยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร
- สุรศักดิ์ อมรรัตนศักดิ์ และคณะ. (2555). ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา (Educational Research Methodoloty). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- สิทธิชัย เวศสุวรรณ. (2551). การศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศการงานวิชาการใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี. ปรินูญยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สมบัติ ตุมธรรมรงค์. (2550). การดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ ก.ม. (นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุดาวรรณ พานิชสุขไพศาล. (2546). การศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการนิเทศภายใน โรงเรียนสันติราษฎร์บริหารธุรกิจในพระอุปถัมภ์ ฯ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. ปรินูญยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุวัฒนา ทัดเทียม. (2549). กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอ่างทอง. ปรินูญยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สมจิตร อุดม. (2547). การนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา. ปรินูญยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.